

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

"น้ำนมคนข่อมเหมาะสมกับลูกคน เช่นเดียวกับน้ำนมของสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมทุกชนิดในโลกนี้ ที่ข่อมเหมาะสมกับลูกของสัตว์แต่ละชนิดนั่นเอง" (Royal college of Midwives, 1991) คำกล่าวนี้เป็นความจริงที่ทุกคนยอมรับและนำมาสู่การปฏิบัติการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มาโดยตลอด แต่เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม เศรษฐกิจ และวิทยาการที่ก้าวหน้าขึ้น นมผงหรือนมผสม ผลิตภัณฑ์ที่ถูกคิดค้นขึ้นมาเพื่อใช้เลี้ยงทารกทดแทนนมแม่ จึงกลายมาเป็นสิ่งทันสมัย และเป็นที่ยอมรับของสังคม ประกอบกับเทคนิคการโฆษณาและการตลาดของบริษัทผลิตภัณฑ์อาหารทดแทนนมแม่ที่ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ การเลี้ยงลูกด้วยนมผสมจึงมีอัตราเพิ่มขึ้น ในขณะที่การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มีอัตราการลดลงอย่างรวดเร็ว ภาพแม่ที่อุ้มโอบลูกไว้แนบอกด้วยท่าที่อ่อนโยนทะนุถนอม สายตาของแม่และลูกที่จ้องประสานกัน ด้วยความรัก ความผูกพัน และความเอื้ออาทรที่มีต่อกันอย่างชัดเจน ในขณะที่ลูกดูคนแม่ ซึ่งเคยสร้างความสุขและความประทับใจให้แก่ผู้พบเห็น จึงนับวันแต่จะหาได้ยากขึ้นในสังคมปัจจุบัน

ต่อมาได้มีการศึกษาในประเทศที่กำลังพัฒนา พบว่า ทารกที่มีปัญหาด้านสุขภาพเกี่ยวข้องกับสภาวะทุพโภชนาการ โรคติดเชื้อของระบบทางเดินหายใจ และโรคอุจจาระร่วง มีจำนวนเพิ่มขึ้น จากสาเหตุการเลี้ยงลูกด้วยนมผสมโดยวิธีการไม่ถูกต้อง และอัตราการเสียชีวิตของเด็กในชุมชนยากจนที่ไม่ได้กินนมแม่แต่อย่างใดในช่วง 4 ถึง 6 เดือน ของชีวิต สูงเป็นกว่าสองเท่าของอัตราการเสียชีวิตของเด็กวัยเดียวกันที่กินนมแม่แต่อย่างใด (เจมส์. พี แกรนท์, 2527 และ 2534) องค์การอนามัยโลกและองค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ จึงได้ประกาศหลักการรณรงค์เพื่อการอยู่รอดของเด็กขึ้นมาในปี 2525 ให้ทุกประเทศทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทย ได้นำไปปฏิบัติ โดยมีการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เป็นหนึ่งในกลยุทธ์นี้ (เจมส์. พี แกรนท์, 2527)

ประเทศไทย โดยกระทรวงสาธารณสุขได้มีนโยบายส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และดำเนินงานมาเป็นเวลานาน ได้ประสบความสำเร็จเพียงการกระตุ้นให้สาธาณชนมีความรู้ ว่านมแม่มีประโยชน์ต่อลูกเท่านั้น แต่ไม่ได้เกิดผลในการนำไปปฏิบัติ ซึ่งมีสาเหตุจากหลายปัจจัยที่สำคัญ คือ ด้านเศรษฐกิจ และสังคม โดยเฉพาะในกรณีที่แม่ทำงานนอกบ้าน และค่านิยมที่ได้รับจากการโฆษณาผสม ตลอดจนระบบการให้บริการทางการแพทย์และสาธารณสุขที่ไม่เอื้อต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ (กรมอนามัย, 2535) ดังรายงานการวิจัยของพีระสิทธิ์ คำานวนศิลป์ และคณะ (2525) ที่พบว่าสตรีในชนบทจะมีสัดส่วนของผู้ที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่มากกว่าและนานกว่าสตรีในเขตเมือง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชาย ดรงค์เดช และคณะ (2526) ที่พบว่า การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและเศรษฐกิจมีผลทำให้จำนวนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ลดลง โดยเฉพาะในเขตชุมชนเมือง ซึ่งเมื่อมีการศึกษา ในปี พ.ศ. 2530 โดยนงลักษณ์ จินตนาติลกและคณะ พบว่าแม่ในเขต 11 จังหวัดภาคกลาง เลี้ยงลูกในขวบปีแรกด้วยนมแม่อย่างเดียว ร้อยละ 53.30 เลี้ยงด้วยนมแม่ร่วมกับนมผสมร้อยละ 26.40 และเลี้ยงด้วยนมผสมอย่างเดียว ร้อยละ 20.30 แต่เมื่อศึกษาเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครในปี พ.ศ. 2534 โดยเนตรทราย รุ่งเรืองธรรม จริยาวัตร คมพยัคฆ์ และชื่นชม เจริญยุทธ กลับพบว่า แม่ที่เลี้ยงลูกระหว่าง 1-6 เดือน เลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงร้อยละ 29.30 เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ร่วมกับนมผสม ร้อยละ 17.80 และเลี้ยงลูกด้วยนมผสมอย่างเดียวถึงร้อยละ 52.90 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาในอดีตที่ผ่านมา

จากปัญหาด้านสุขภาพเด็กและแนวโน้มการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ลดลง กระทรวงสาธารณสุขจึงร่วมมือกับองค์การอนามัยโลกและองค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ ในปี 2534 เพื่อทดลองนำบันได 10 ขั้นสู่ความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ (10 Steps to Successful Breastfeeding) มาใช้ในการปกป้อง ส่งเสริม และสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ตามโครงการโรงพยาบาลสายสัมพันธ์แม่-ลูก (Baby - Friendly Hospital Initiative) ภายหลังจากการประชุมชี้แจงระดับผู้บริหาร แพทย์ และพยาบาลของโรงพยาบาลทั่วประเทศ รวมทั้ง การจัดประชุม อบรม เชิงปฏิบัติการแก่บุคลากรทางการแพทย์ และสาธารณสุขในหน่วยงานของรัฐและเอกชน ให้ตระหนักถึงความสำคัญของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และเพิ่มพูนความรู้ตลอดจนทักษะในการดำเนินงาน พบว่า บันได 10 ขั้น สู่ความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ สามารถนำไปปฏิบัติและได้รับผลสำเร็จเป็นอย่างดี ถ้าได้รับการสนับสนุนและร่วมมือจากผู้บริหารและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในโรงพยาบาล อย่างจริงจัง ดังเช่น โรงพยาบาลสิงห์บุรี ที่ดำเนินงาน จนได้รับ

รางวัล "โรงพยาบาลสายสัมพันธ์แม่-ลูก" จากองค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ เป็นโรงพยาบาลแห่งแรกในประเทศไทย และเป็นโรงพยาบาลตัวอย่างแก่โรงพยาบาลอื่น ๆ ในภาคดำเนินงานเรื่องนี้ อย่างไรก็ตามการดำเนินงานส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในโรงพยาบาลต่าง ๆ จะประสบผลสำเร็จได้ จำเป็นต้องมีการจัดการทางการบริหารอย่างมีระบบ ของฝ่ายบริหารของโรงพยาบาล ฝ่ายการพยาบาล ซึ่งมีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบการบริหารรักษายาบาลแก่ผู้ป่วยอย่างใกล้ชิดตลอด 24 ชั่วโมง โดยฝ่ายบริหารโรงพยาบาลจะต้องดำเนินการในด้านนโยบายของโรงพยาบาล และการจัดการอบรมเกี่ยวกับการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ตาม 10 ขั้นตอน ของบันได 10 ขั้น สำคัญความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ให้แก่บุคลากรของโรงพยาบาล โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. มีนโยบายการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เป็นลายลักษณ์อักษร ที่สื่อสารกับบุคลากรทางการแพทย์ และสาธารณสุขทุกคนได้เป็นประจำ
2. ฝึกอบรมบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขทุกคนให้มีทักษะที่จะนำนโยบายนี้ไปปฏิบัติ
3. ชี้แจงให้หญิงตั้งครรภ์ทุกคนทราบถึงประโยชน์และวิธีการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่
4. ช่วยแม่เริ่มให้ลูกดูดนมภายในครึ่งชั่วโมงแรกหลังคลอด
5. แสดงให้แม่รู้วิธีเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และวิธีทำให้น้ำนมยังคงมีปริมาณพอเพียงแม้ว่าแม่และลูกจะต้องแยกกัน
6. อย่าให้อาหาร น้ำ หรือ อาหารอื่นแก่เด็กแรกคลอดนอกจากนมแม่ เว้นแต่จะมีข้อบ่งชี้ทางการแพทย์
7. ให้แม่และลูกอยู่ในห้องเดียวกันตลอด 24 ชั่วโมง
8. สนับสนุนให้ลูกได้ดูดนมแม่ทุกครั้งที่ลูกต้องการ
9. อย่าให้ลูกดูดหัวนมยาง และหัวนมปลอม หรือหัวนมหลอก
10. ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลุ่มสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และส่งแม่ไปติดต่อกลุ่มดังกล่าว เมื่อออกจากโรงพยาบาลหรือคลินิก

สำหรับฝ่ายการพยาบาลก็ต้องมีการจัดการทางการพยาบาล เพื่อให้พยาบาลได้รับการนโยบายและแนวทางการปฏิบัติงานที่ส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โดยพยาบาลผู้บริหารจะต้องมีการวางแผนงาน การจัดการระบบ การอำนวยการ และการควบคุมอย่างต่อเนื่องกันไป เพื่อความสำเร็จของการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ตามที่โรงพยาบาลได้ตั้งเป้าหมายไว้

นอกจากนี้กระทรวงสาธารณสุขยังได้ดำเนินการขอแก้ไข ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการลาของข้าราชการ พ.ศ. 2520 ในส่วนที่ 2 ข้อ 15 เป็น "ลาคลอดบุตรได้ 90 วัน โดยได้รับเงินเดือน บำเหน็จ บำนาญ หรือเงินอื่น ๆ ในระหว่างลา" ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติ ออกมาเมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2534 อนุมัติให้เป็นไปตามนี้ (กรมอนามัย, 2535) ซึ่งจะช่วยให้แม่มีระยะเวลาในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่นานมากกว่าเดิมอีก 30 วัน และกระทรวงสาธารณสุข ได้มีจดหมายเวียนแจ้ง ไปยังโรงพยาบาลของรัฐและเอกชนทั่วประเทศ ขอความร่วมมือให้มีการ ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การควบคุมการตลาดของอาหารทดแทนนมแม่และผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งขอให้ทุกโรงพยาบาลดำเนินงานเพื่อส่งเสริม นวัตกรรม และสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และ งดรับบริจาคหรือซื้อนมผสมราคาถูกลงจากบริษัทผู้ผลิตและผู้จำหน่าย ตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2535 เป็นต้นมา

รัฐมีหน้าที่รับผิดชอบในการให้บริการสาธารณสุขแก่ประชาชนทั่วประเทศ ทั้งในด้านการ รักษาพยาบาล การป้องกันโรค การส่งเสริมสุขภาพ และการฟื้นฟูสภาพ แต่เนื่องจากจำนวน ประชากรที่เพิ่มมากขึ้น สถานะบริการด้านการแพทย์และสาธารณสุขของรัฐไม่สามารถให้บริการแก่ ประชาชนได้อย่างทั่วถึง รัฐจึงสนับสนุนให้เอกชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดตั้งโรงพยาบาล เอกชน ภายใต้การควบคุมของรัฐ ซึ่งพงษ์ศักดิ์ วิทยากร และกันยา กาญจนบุรานนท์ (2527) ได้ สรุปแนวคิดในการจัดตั้งโรงพยาบาลเอกชนไว้ดังนี้

1. เพื่อจัดบริการทางการแพทย์ และสาธารณสุขแก่ประชาชนโดยทั่วไป แต่มุ่งให้บริการ ประชาชนที่มีรายได้ในระดับปานกลางขึ้นไป
2. เพื่อแบ่งเบาภาระของรัฐในเรื่อง การขาดแคลนการให้บริการหรือรัฐยังไม่สามารถ ขยายการบริการให้ครอบคลุมประชาชนได้
3. เพื่อการจัดบริการให้สอดคล้องกับปัญหาของประเทศ และสอดคล้องกับนโยบายของรัฐ ในการรักษาพยาบาล
4. เพื่อเป็นการจัดสวัสดิการแก่สังคมของประเทศโดยมิได้มุ่งหวังกำไร

แนวโน้มความนิยมของประชาชนต่อการมารับบริการจากโรงพยาบาลเอกชน มีเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ เพราะความรวดเร็ว สะดวก ประหยัดเวลา และมีประสิทธิภาพในการรักษา แม้ว่า จะต้องเสียค่าบริการเพิ่มมากขึ้นก็ตาม โรงพยาบาลเอกชนจึงจำเป็นต้องสร้างมาตรฐานการ

รักษาพยาบาล และการให้บริการประกอบการรักษาให้สูงกว่ามาตรฐานของโรงพยาบาลของรัฐ (พงษ์ศักดิ์ วิทยากร และกันยา กาญจนบุราณนท์, 2527) ซึ่งพงษ์ศักดิ์ วิทยากร (2532) ได้นำมากล่าวซ้ำอีกครั้งในการอภิปรายโต๊ะกลมทางวิชาการ เรื่อง การแพทย์กับสังคม ไทยในทศวรรษหน้า สรุปได้ว่า "ผู้ที่มารับบริการจากโรงพยาบาลเอกชน มีความมุ่งหวังไม่เหมือนกับผู้มาโรงพยาบาลของรัฐ คือผู้ที่มารับบริการจากโรงพยาบาลเอกชนต้องการการต้อนรับที่อบอุ่น ความรวดเร็ว และประสิทธิภาพในการรักษาพยาบาล ดังนั้นโรงพยาบาลเอกชนจะพลาดไม่ได้ เพราะถ้าพลาดแล้วอาจถูกฟ้องทำให้เสียชื่อเสียง" นอกจากนี้ในระหว่างโรงพยาบาลเอกชนด้วยกันยังต้องมีการแข่งขันด้านเทคโนโลยีและบริการที่ทันสมัยต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนได้ใช้สิทธิในการเลือกใช้บริการตามความพอใจจากโรงพยาบาลของตนให้มากที่สุด จากสถิติของกองการประกอบโรคศิลป์ สํารวจถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2533 พบว่า ในเขตกรุงเทพมหานคร มีโรงพยาบาลเอกชนเป็นจำนวนถึง 124 โรงพยาบาล ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 34 ของโรงพยาบาลเอกชนทั้งหมดทั่วประเทศ และในระหว่างนี้ยังมีการก่อสร้างและจะเปิดดำเนินการเพิ่มตามมาอีก ซึ่งให้เห็นถึงความต้องการของประชาชนต่อบริการสุขภาพที่มีมากขึ้น และบ่งบอกถึงขอบเขตการบริการที่กว้างขวาง และการกระจายบริการไปให้ประชาชนอย่างทั่วถึง ของโรงพยาบาลเอกชน ในกรุงเทพมหานคร

โรงพยาบาลเอกชนในกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่จะให้บริการแก่ประชาชนเป็นประเภททั่วไป คือให้บริการทุกสาขาทางการแพทย์ ดังนั้นจำนวนผู้มารับบริการด้านสูติกรรมจึงมีจำนวนไม่น้อย การรณรงค์เพื่อส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ จึงต้องคำนึงถึงประชาชนในกลุ่มนี้ด้วย จากการศึกษาเรื่องนี้ พบว่า การดำเนินงานเพื่อส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เป็นไปอย่างแพร่หลายและมีการตื่นตัวกันมาก ในโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข สำหรับโรงพยาบาลในสังกัดอื่นรวมถึงโรงพยาบาลเอกชน กระทรวงสาธารณสุขเพียงแต่เสนอนโยบายให้ ส่วนการดำเนินการต่าง ๆ นั้น ขึ้นกับว่า ผู้บริหารของโรงพยาบาลแต่ละแห่ง ได้ให้ความสำคัญในเรื่องนี้มากน้อยเพียงใด

จากความสำคัญของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ต่อสุขภาพเด็กร่วมกับความรับผิดชอบในการให้บริการสุขภาพของโรงพยาบาลเอกชน ในด้านต่าง ๆ รวมถึงการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ซึ่งที่ผ่านมาเห็นยังไม่มีผู้ใดได้ศึกษามาก่อนว่า โรงพยาบาลเอกชนได้มีการดำเนินการเกี่ยวกับการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ตามนโยบายของกระทรวงสาธารณสุขมากน้อยเพียงใด จึงทำให้

ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพและปัญหาของการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในโรงพยาบาล เอกชน กรุงเทพมหานคร ในด้านฝ่ายการพยาบาลเกี่ยวกับการจัดการทางการพยาบาล กิจกรรมการพยาบาล รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ซึ่งผู้วิจัยคาดว่าจะได้รับข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารของโรงพยาบาลและของฝ่ายการพยาบาลที่สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานเพื่อการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โดยไม่ขัดต่อนโยบายของโรงพยาบาลเอกชนที่ต้องการจัดบริการให้เป็นที่ยอมรับใจแก่ผู้มารับบริการ และสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงสาธารณสุขด้วยในขณะเดียวกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการทางการพยาบาล และกิจกรรมการพยาบาลที่ส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ในโรงพยาบาลเอกชน กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบการจัดการทางการพยาบาล และกิจกรรมการพยาบาลที่ส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ในโรงพยาบาลเอกชน กรุงเทพมหานคร จำแนกตามการได้รับการอบรม
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในโรงพยาบาลเอกชน กรุงเทพมหานคร ตามการรายงานของพยาบาลผู้บริหาร และพยาบาลประจำการ

ปัญหาของการวิจัย

1. พยาบาลผู้บริหารในโรงพยาบาลเอกชน กรุงเทพมหานคร มีการจัดการทางการพยาบาลที่ส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เป็นอย่างไร
2. พยาบาลประจำการในโรงพยาบาลเอกชน กรุงเทพมหานคร มีกิจกรรมการพยาบาลที่ส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เป็นอย่างไร
3. พยาบาลผู้บริหารที่เคยและไม่เคยได้รับการอบรม เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ มีการจัดการทางการพยาบาลที่ส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร
4. พยาบาลประจำการที่เคยและไม่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ มีกิจกรรมการพยาบาลที่ส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

5. ปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ในโรงพยาบาลเอกชน กรุงเทพมหานคร ตามการรายงานของพยาบาลผู้บริหาร และพยาบาลประจำการ เป็นอย่างไร

สมมติฐานในการวิจัย

องค์การอนามัยโลกและองค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (ม.ป.ป.) เชื่อว่า ปัจจัยสำคัญที่สุดที่จะทำให้แม่เลี้ยงลูกด้วยนมตนเองมากขึ้น และเลี้ยงด้วยระยะเวลาสั้นๆ ได้แก่ การให้บริการทางการแพทย์และสาธารณสุข โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับการบริบาลแม่และทารกคลอดใหม่ โดยที่สถานบริการทางการแพทย์และสาธารณสุข จะต้องมีการกำหนดนโยบายและจัดการอบรม เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ซึ่งจากการศึกษาของ กรรณิการ์ วิจิตรสุคนธ์ ฟองคำ ติลกสกุลชัย และอุบล ทวีศรี (2529) เรื่อง "ความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติของพยาบาลเกี่ยวกับการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่" พบว่าพยาบาลที่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ จะมีความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ดีกว่าพยาบาลที่ไม่เคยได้รับการอบรม

จากแนวคิดดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่า "การจัดการทางการแพทย์ของพยาบาลผู้บริหาร และกิจกรรมการพยาบาลของพยาบาลประจำการที่ส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ มีความสัมพันธ์กับการได้รับการอบรมเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่"

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะกิจกรรมที่ส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ของพยาบาลในโรงพยาบาลเอกชน ที่มีจำนวนเตียงบริการผู้ป่วย 200 เตียงขึ้นไป ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 10 โรงพยาบาล คือ โรงพยาบาลกรุงเทพ โรงพยาบาลกรุงเทพคริสเตียน โรงพยาบาลเซนต์หลุยส์ โรงพยาบาลธนบุรี โรงพยาบาลเปาโลเมโมเรียล โรงพยาบาลญาไท 1 โรงพยาบาลญาไท 2 โรงพยาบาลมิชชั่น โรงพยาบาลสมิติเวช และโรงพยาบาลหัวเฉียว

ข้อตกลงเบื้องต้น

พยาบาลผู้บริหาร และพยาบาลประจำการในแผนกสูติกรรมและทารกแรกคลอดปกติที่เป็นตัวอย่างประชากรในการศึกษาคั้งนี้ ตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. สภาพและปัญหา หมายถึง สภาพความเป็นจริงในแผนกสูติกรรมและทารกแรกคลอดปกติด้านสูติกรรม ด้านการจัดการทางการพยาบาลของพยาบาลผู้บริหาร ด้านกิจกรรมการพยาบาลของพยาบาลประจำการ รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในโรงพยาบาลเอกชน กรุงเทพมหานคร
2. การส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ หมายถึง กิจกรรมทุกอย่างที่จัดกระทำขึ้นในโรงพยาบาลเอกชน กรุงเทพมหานคร เพื่อเพิ่มอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ให้สูงขึ้น
3. โรงพยาบาลเอกชน หมายถึง โรงพยาบาลที่มีเจ้าของ หรือผู้ควบคุมกิจการเป็นองค์การศาสนา มูลนิธิ หรือบริษัท มีจำนวนเตียงให้บริการผู้ป่วย 200 เตียงขึ้นไป และอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร
4. พยาบาลผู้บริหาร หมายถึง ผู้ตรวจการพยาบาล หัวหน้าตึก และผู้ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบแทนผู้ตรวจการพยาบาล หรือหัวหน้าตึก ในแผนกสูติกรรมและทารกแรกคลอดปกติ ของโรงพยาบาลเอกชน กรุงเทพมหานคร
5. พยาบาลประจำการ หมายถึง บุคคลที่สำเร็จการศึกษาจาก หลักสูตรประกาศนียบัตร อนุปริญญา ปริญญาพยาบาล หรือผดุงครรภ์ ที่ปฏิบัติงานในแผนกสูติกรรมและทารกแรกคลอดปกติ ของโรงพยาบาลเอกชน กรุงเทพมหานคร
6. การจัดการทางการพยาบาล หมายถึง กระบวนการบริหารทางการพยาบาลที่พยาบาลผู้บริหารนำมาปฏิบัติ เพื่อให้กิจกรรมการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เป็นไปตามนโยบายที่กำหนดไว้ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

6.1 การวางแผน (Planning) เป็นการกำหนดเป้าหมาย นโยบาย กลยุทธ์ และรายละเอียดต่าง ๆ ของการปฏิบัติงาน เพื่อให้งานดำเนินไปอย่างรวดเร็ว ประหยัด และมีประสิทธิภาพ

6.2 การจัดระบบงาน (Organizing) เป็นการกำหนดหน้าที่ของงานที่ผู้บริหารจะต้องกระทำ กำหนดทรัพยากร กำหนดอำนาจหน้าที่รับผิดชอบของตำแหน่งงาน กำหนดสายการบังคับบัญชา กำหนดหน่วยงานที่ปรึกษาและกำหนดบุคลากรเข้าทำงานให้เหมาะสม

6.3 การอำนวยการ (Directing) เป็นการติดต่อสื่อสารเพื่อให้บุคลากรรับทราบเกี่ยวกับงานที่ต้องทำ เพื่อจะได้นำไปปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ ด้วยความเต็มใจและพึงพอใจ ซึ่งผู้บริหารต้องใช้เทคนิคการนิเทศ การจูงใจ การออกคำสั่ง การเป็นผู้นำและการติดต่อสื่อสาร

6.4 การควบคุมงาน (Controlling) เป็นการทำให้งานต่าง ๆ บรรลุตามแผนงานที่วางไว้ โดยไม่ให้เกิดความเสียหายหรือปัญหาต่าง ๆ ตามมา ควรมีการกำหนดมาตรฐานหรือเกณฑ์ของงานไว้ก่อนเพื่อจะได้นำผลงานมาเปรียบเทียบ

7. กิจกรรมการพยาบาล หมายถึง กิจกรรมที่พยาบาลประจำการปฏิบัติเพื่อส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ในระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอด และระยะหลังคลอด โดยใช้หลักการสอนและการนิเทศ ซึ่งสอดคล้องกับ 8 ใน 10 ขั้นตอนของบันได 10 ขั้น สู่ความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ชี้แจงให้หญิงตั้งครรภ์ทุกคนทราบถึงประโยชน์และวิธีการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่
2. ช่วยแม่เริ่มให้ลูกดูดนมภายในครึ่งชั่วโมงแรกหลังคลอด
3. แสดงให้แม่รู้วิธีเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และวิธีทำให้น้ำนมยังคงมีปริมาณพอเพียง แม้ว่าแม่และลูกจะต้องแยกกัน
4. อย่าให้อาหาร น้ำ หรือ อาหารอื่น แก่เด็กแรกคลอดออกจากนมแม่ วันแต่จะมีข้อบ่งชี้ทางการแพทย์
5. ให้แม่และลูกอยู่ในห้องเดียวกันตลอด 24 ชั่วโมง
6. สนับสนุนให้ลูกได้ดูดนมแม่ทุกครั้งที่ลูกต้องการ
7. อย่าให้ลูกดูดหัวนมยาง และหัวนมปลอม หรือหัวนมหลอก
8. ส่งเสริมให้มีการจัดตั้ง กลุ่มสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และส่งแม่ไปติดต่อกลุ่มดังกล่าว เมื่อออกจากโรงพยาบาลหรือคลินิก

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบสภาพปัจจุบันของการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ในโรงพยาบาล เอกชน กรุงเทพมหานคร
2. ทำให้ทราบปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในโรงพยาบาล เอกชน กรุงเทพมหานคร
3. เป็นข้อมูลพื้นฐานที่ฝ่ายพยาบาลและฝ่ายบริหารของโรงพยาบาล เอกชนจะได้นำไปวางแผนในการจัดการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ให้ประสบผลสำเร็จสอดคล้องกับนโยบายของโรงพยาบาลที่จะให้บริการ เป็นที่พึงพอใจแก่ผู้มารับบริการ และสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงสาธารณสุขและองค์การอนามัยโลกที่ส่งเสริมให้มีการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มากขึ้น ในเขต ชุมชนเมือง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย